

TOWARZYSTWO ZACHĘTY SZTUK PIĘKNYCH
W WARSZAWIE

KATALOG
WYSTAWY JUBILEUSZOWEJ PRAC
JACKA MALCZEWSKIEGO

WYDAWNICTWO TOWARZYSTWA ZACHĘTY SZTUK PIĘKNYCH
CZERWIEC 1925 ROKU

2046 s. II

TOWARZYSTWO ZACHĘTY SZTUK PIĘKNYCH
W WARSZAWIE

KATALOG
WYSTAWY JUBILEUSZOWEJ PRAC
JACKA MALCZEWSKIEGO

WYDAWNICTWO TOWARZYSTWA ZACHĘTY SZTUK PIĘKNYCH
CZERWIEC 1925 ROKU

MN

W 8086

JACEK MALCZEWSKI.

Niedawna a tak bogata przeszłość malarstwa polskiego choć ostatecznie skryształizowała się już na kartach historii, wpływem swym tkwi dotychczas w twórczych dążeniach współczesnych artystów, a choć już kilka nowych generacji weszło w szranki, miniona epoka nie przestaje dostarczać soków żywotnych współczesnej plastycznej produkcji.

Jacek Malczewski już przez sam fakt jubileuszu półwiekowej pracy należy bezsprzecznie do minionego okresu... do okresu, w którym obok młodzieńczych jego wysiłków na wyżynach polskiego malarstwa uwydatniała się genialna twórczość: Matejki, Chelmońskiego, Gieryskich, Kossaka, Siemiradzkiego i całego zespołu mistrzów, którzy tak znamieną odegrali rolę w dziejach sztuki polskiej. Malczewski niewiele potrzebował czasu, aby stanąć w szeregu tych mistrzów i zmanifestować wyjątkową a tak nawskroś oryginalną indywidualność.

Bo rzeczywiście, trudno znaleźć wśród liczного grona naszych koryfeuszów sztuki duchowej organizacji, podobnej choć w przybliżeniu do Malczewskiego. Umysł jego, cały proces twórczy i wyraz tej twórczości zaklęty w obrazy, to coś tak wyjątkowo jednolitego w swej bryle, tak niczem nie związanego z otoczeniem, z nastrojami chwili—gdy twórczość ta zaczęła kiełkować—z formą ucieleśnienia pomysłów i niezwykłością tych pomysłów..., że trudno dotrzeć do rdzenia tej samorodnej jednostki.

Organizm ludzki i organizacja artystyczna, które się uwydatniają w Jacku Malczewskim, stają się na tle czasów jego egzystencji zupełnie nieodgadnionem zjawiskiem. Jego istota wewnętrzna przedstawia się jako niespodziany, powiedziałbym, przypadkowy zbiór różnorodnych pierwiastków ducha, które odpowiednio ustosunkowane, tworzą całość wyjątkową; mieści się w niej: natchniony polot obok wyrazu siły, dążność do uprawdopodobnienia abstrakcji przez materjalizację naturalistyczną formy zewnętrznej, enigmatyczna zawilość pomyśłu obok dziecięcej szczerości uczuć, patos obok humoru! Talent jego, który nazwaćby należało genjuszem—boć bliskim jest tego pojęcia — zrosł i kształtował się przy boku Matejki, w atmosferze Krakowa, i ani przez chwilę nie zeszedł ze swej własnej drogi. To co miał w duszy, było mu jedyną wskazówką; siedł, wielkim gestem zakreślając szeroki gościniec swej artystycznej kariery. Trudno w dziełach Malczewskiego, nawet z najrańszej epoki, doszukać się wpływów Matejki, lub profesorów krakowskich. Subtelność rysunku i akademiczny pozór jego studjów bezpośrednich z natury zawdzięcza on raczej Paryskiej Szkole Sztuk pięknych, lubo i ona głębszego wpływu nie wywarła. Cały przebieg kariery Malczewskiego, to szczery wysiłek potężnej miary artysty, który w dziełach swych spowiada się sam przed sobą i odkrywa tajnie swych uczuć. Obcy, którzy patrzą na wyraz jego twórczości, odczuwając siłę wielkiego malarza, nie zawsze dotrzeć mogą do słowa zagadki, choć dla autora są to słowa spowiedzi.

Malczewski kształtując i urabiając swą indywidualność, rozpoczął od nuty patriotycznej. Ta nuta charakteryzuje jego początkową działalność szeregiem głęboko odczutyh fragmentów więziennych i syberyjskich, w których wywołuje właściwy nastrój realizmem układu i wykonania.

Z grupy tych utworów wywiązują się następnie dzieła o szerszym rozmachu twórczym. Ilustruje Słowackiego — w kalejdoskopie wizji syberyjskiej martyrologii przesuwają się

na ekranie jego ducha postacie: Anhellego, Ellenai, Eloë, przepiękne swą skupioną powagą, przepojone poezją tęsknoty i łez. Coraz bogatszy zespół jego ideowych kreacyj powiększa się z roku na rok nowymi arcydziełami. Malczewski, nie przestając być połączeniem idealnego kompozytora z realistą malarzem, wprowadza do swej sztuki symbol, jako wyraz abstrakcyjny, unoszący się ponad obrazem.

I wówczas powstaje ów wspaniały cykl poświęcony „Sztuce“, z postacią małego chłopca, przeznaczonego na przyszłego artystę, jako bohatera, i chimera, która staje się nierozdzielną towarzyszką doli i niedoli swej ofiary. „Sztuka“ — chłopak malarski siedzący pod kasztanem, „Błędne koło“ — niesamowity wir, otaczający tegoż chłopaka, tryptyki z chimera, ową rudą kocicą, o uśmiechniętej twarzy zwodnicy — i kilkadziesiąt innych obrazów uzupełniają różnaitością fragmentów zasadniczy pomysł cyklu.

Symbolistyka coraz silniejszymi zwojami oplata twórczość artysty. Powstaje postać Chrystusa, swojska, zmodernizowana, tak bliska Malczewskiemu, że nawet zwykle jego rysy posiada.

Pracownię mistrza zaczynają zapełniać ludzie niedzisiejsi, starce w szynelach, w kajdanach, sybiraki o dziwnie melancholijnych spojrzeniach. Tło zwykle przedstawia przepojony słońcem Polski krajobraz.

Samorodna indywidualność Malczewskiego, tak wyraźna już w rannej jego młodości, potężnieje, nabiera cech epokowego zjawiska. Zjawiska czystej sztuki, wylewu serdecznych uczuć wyrazu wiekowego cierpienia. Jak w Mickiewiczu, odczuć można w Malczewskim, istotę niezwykłą, tłumacza uczuć narodowych, który kocha i cierpi za miliony.

Wielki mistrz Polskiego malarstwa, łącząc w sobie dwie epoki — jedna, która przemawia już retrospektywnym głosem dziejów i druga — tętniąca życiem [współczesnego ruchu — uosobia dwie Polski — Polskę pogrążoną w niewoli, we łzach

skąpaną i tylko nadzieją żyjącą i tę, która teraz rozpostarła swe granice państwowe. W sztuce naszej szlachetna postać malarza symbolizuje te dwie chwile i wypełnia plastyczną ich wizję, skarbami swego natchnienia — dziełami, które już za życia mistrza weszły do skarbnicy ducha narodowego, zapewniając twórcy miejsce w szeregu najgodniejszych przedstawicieli sztuki zmartwychwstałej Polski.

Jacek Malczewski urodził się 1855 r. w Radomiu. Początkowo kształcił się na wsi pod kierunkiem Adolfa Dygańskiego, który go przygotował do gimnazjum Św. Jacka w Krakowie. Potem uczęszczał do Szkoły Sztuk Pięknych pod Matejką i Łuszczkiewiczem. Tu rozpoczyna malować obrazy, jak: „Zapóźno z pieśnią“ i „Pocałunek Judasza“. Od 1877—79 r. uczęszcza w Paryżu do Szkoły Sztuk Pięknych pod prof. Lehmanem. Z hr. Lanckorońskim odbywa podróż na Wschód, a następnie zwiedza Włochy. W 1885 r. studjuje w Monachjum, a w roku następnym osiada w Krakowie. Bawi czas jakiś na Ukrainie. W 1895 jest wezwany przez dyr. Fałata na profesora Krakowskiej Akademji, 1900 r. opuszcza to stanowisko. Mieszka stale w Zwierzyńcu pod Krakowem. Z nagród za swe prace otrzymuje: w 1885 r. w Krakowie medal złoty, w 1891 r. w Berlinie i 1892 w Monachjum również złote medale. Namalował wielką bardzo ilość obrazów, które w większości znajdują się w zbiorach prywatnych i galerjach rządowych lub miejskich.

Wszystkie ogniska sztuki polskiej uwieczniły jubileusz 50-letni Malczewskiego specjalnemi wystawami. Jubilat posiada kilka orderów, a wśród nich: Polonia Restituta.

Henryk Piątkowski.

Tytuł dzieła:	Właściciel:
1. Madonna	Pluciński Adam
2. Zachodzące słońce	Kossobudzki Ignacy
3. Autoportret	Odrowąż Pieniążek Jerzy
4. Studjum	„ „ „
5. Studjum	„ „ „
6. Pastuszek	„ „ „
7. Na łące	„ „ „
8. Kosiarz	„ „ „
9. Koniec kariery malarskiej Drojecki Stefan	
10. Autoportret	Neuman Salomon
11. Portret damy	„ „
12. Pająk	Girtler Antoni
13. Meduza	„ „
14. Pastuszek	Szydłowski Marjanostwo
15. Autoportret	Dr. Bryndza-Nacki
16. Myśl straszliwa	Krzyształowicz I., Rektor Uniw.
17. Studjum	Herman Juliusz
18. Pieśń Słowackiego (tryptyk) „ „	
19. Rewolucja 1905 r.	Natanson Edward
20. Narcyz	„ „
21. Poeta i natchnienie	„ „
22. Na jednej strunie	Dr. Przewoski
23. Tygrysica	Paszkowski Czesław
24. Zesłańcy	„ „
25. Sztuka	Myszkowski Gonzaga
26. Wejście do mojej pracowni „ „	
27. Świerszcz	Spokornowa M.

Tytuł dzieła:	Właściciel:
28. Autoportret — Śmierć	Spokornowa M.
29. Widmo wojny	Inż. Szymon Rotmill
30. Pocałunek Judasza	Stypiński Mieczysław
31. Portret Ks. Adama Czartoryskiego	Rachmanow Włodzimierz
32. Portret Dowimowskiego	Dr. Podkóliński Feliks
33. Lirnik	„ „ Tadeusz
34. Szkic do „Etapów“	Lichstein Marek
35. Powrót z Syberji	Gluzińska Zofja
36. Dyskusja o sztuce	„ „
37. Pejzaż	„ „
38. Muza	Dr. Głowacki Marjan
39. Ellenai	Wegierkiewicz
40. Powrót	Dr. Natanson Antoni
41. U źródła	Rajcher Edward
42. Polska	„ „
43. Autoportret (paleta)	„ „
44. Wiara	„ „
45. Nadzieja	„ „
46. Miłość	„ „
47. Sybiraczka	Holenderska Edwardowa
48. Majowniki	„ „
49. Muza	Rychling Feliks
50. Pastuszek	„ „
51. Główka w oknie	Dr. Brenneisen Leon
52. Moja dola	Milszatin Maksymiljan
53. Dama z gronostajem	„ „
54. Krytyka i sztuka	Abe Gutnajer
55. Proroctwo	„ „
56. Trzy uśmiechy	„ „
57. Moja pieśń	„ „
58. Młoda i stara Polska	„ „
59. Reforma sztuki	„ „
60. Wnętrze izby	„ „

Tytuł dzieła:	Właściciel:	
61. Agnieszka	Abe Gutnajer	
62. Rycerz i muza	„	„
63. Moja muza	„	„
64. Przed dworkiem	„	„
65. Śmierć Ellenai	„	„
66. Główka	„	„
67. Autoportret	„	„
68. Autoportret	„	„
69. Autoportret	„	„
70. Madonna	Goldberg Leon	
71. Hołd Bryniarskiemu	„	„
72. Sztuka polska	„	„
73. Nastrój mej duszy	„	„
74. Nastrój mej duszy	„	„
75. Autoportret	„	„
76. Kominiarz	„	„
77. Etap	„	„
78. Wiecznie to samo	„	„
79. Chrystus z apostołami	„	„
80. Ellenai ze szkopkiem	„	„
81. Stańczyk (Autoportret)	„	„
82. Pejzaż	„	„
83. Pejzaż	„	„
84. Jesienią	„	„
85. Wiosną	„	„
86. Sztuka (tryptyk)	„	„
87. U stóp krzyża	„	„
88. Śmierć artysty	„	„
89. Św. Franciszek	„	„
90. Tobiasz	„	„
91. Muza	„	„
92. Studium Bryniarskiego	„	„
93. Autoportret	Dr. Krystall Bronisław	
94. Głowa starca	Pauski Erazm	

Tytuł dzieła:	Właściciel:		
95. Sybiracy	Pauski Erazm		
96. Studjum	Stein Mieczysław		
97. Pejzaż	Dr. Krystall Bronisław		
98. Śmierć Ellenai	Hr. Edward Raczyński		
99. Polska i Ruś	"	"	"
100. Pokusa	"	"	"
101. Św. Jan	wł. pryw.		
102. Czytająca	"	"	
103. Śmierć malarczyka	"	"	
104. Zuzanna wśród starców	"	"	
105. Portret prof. Ł.	"	"	
106. Chłop modlący się	"	"	
107. Kędy droga	"	"	
108. Wiosna	"	"	
109. Portret Fortunata Gralewskiego		Marja Malczewska	
110. Portret p. M. Malczewskiej	"	"	
111. Portret Rafała Malczewskiego	"	"	
112. Portret p. M. Malczewskiej	"	"	
113. Autoportret w damskim kapeluszu	"	"	
114. Autoportret w żółtym berecie	"	"	
115. Portret Rafała Malczewskiego z go- łabkami	"	"	
116. „Mój pogrzeb“ (tryptyk)	"	"	
117. Portret St. Witkiewicza	"	"	
118. „Trzy generacje“	"	"	
119. Portret córki artysty	"	"	
120. „Pusty dwór — pożegnanie“	"	"	
121. Wóz w słońcu (akwarella)	"	"	
122. Wiejski warjat	"	"	
123. Syreny I. Na Zwierzynieckim brzegu Wisły		Mieczysław Gąsecki	
124. Syreny II. Na Rudawie	"	"	
125. Syreny III. Pod klasztorem Zwierzynieckim	"	"	

Tytuł dzieła:	Właściciel:	
126. Autoportret i portret Art. Gąseckiego	Mieczysław Gąsecki	
127. Portret Henryka Sienkiewicza	H. Sienkiewicz (syn)	
128. „Pole kości“	Stanisław Holenderski	
129. Sen malarza	„	„
130. Szkoła	„	„
131. Modlitwa	„	„
132. „Mój sen“	„	„
133. Głowa	„	„
134. Portret art. Stan. Dębickiego	„	„
135. Rycerz	„	„
136. Tryptyk	„	„
137. Muza	„	„
138. Główka dziewczynki	„	„
139. Szkic	„	„
140. Szkic	„	„
141. Sybiracy (szkic)	„	„
142. Eloë	„	„
143. Wiosna	„	„
144. Zatruta studnia (tryptyk)	„	„
145. Młodość	„	„
146. Rycerz i faun	„	„
147. Główka	„	„
148. Pejzaż	„	„
149. Portret Pana S. H.	„	„
150. „Autoportret“ (w czapce)	„	„
151. Pejzaż	„	„
152. Pejzaż	„	„
153. Grosz czynszowy (tryptyk)	„	„
154. Przed chatą	„	„
155. Syn artysty	„	„
156. Sadzenie buraków	„	„
157. Moje życie	„	„
158. Starzec („Moja matko, był tu żołnierz“)	„	„
159. Motyl (dziewczyna z motylem)	„	„

	Tytuł dzieła:	Właściciel:
160.	Przy pracowni (szkic)	Stanisław Holenderski
161.	Fragment	„ „
162.	Studjum	„ „
163.	Chaty (rusalki w połud.)	„ „
164.	Szkic do obrazu	„ „
165.	„ „ „	„ „
166.	Krajobraz	„ „
167.	Szkic (akwar.)	„ „
168.	„ „	„ „
169.	„ „	„ „
170.	„ „	„ „
171.	„ „	„ „
172.	„ „	„ „
173.	„ „	„ „
174.	„ „	„ „
175.	„ „	„ „
176.	Syn artysty	„ „
177.	Szkic	Stanisław Holenderski
178.	Szkic	„ „
179.	Baletnica	„ „
180.	Studjum	Mieczysław Stein
181.	Portret Pana J.—autolitogr.	Antoni Austen
182.	Śmierć	Stanisław i Jadwiga z Jordan- Stojewskich Łęccy
183.	Natura wilka ciągnie do lasu	Jan Sobecki
184.	Ślepy Faun	Gustaw Martens.

KATALOG OBRAZÓW

Ś. p. Franciszka Łubieńskiego.

313. Główka dziewczynki — ol.	wł. Kazim. Łubieńskich
314. Pogrzeb — ol.	" " "
315. Róże — pastel	" " "
316. Fijołki — pastel	" " "
317. Brzozowa aleja — ol.	" " "
318. Wóz z koniem — ol.	" Dąbrowskiego
319. Łowiczanka — ol.	" Ostrowskiego
320. Starzec — ol.	" Jaworskich
321. Chłop Łowicki — ol.	" Milkorowej
322. Róże — pastel	" "
323. Szkic do portretu p. R.—węgl.	" Romanowskich
324. Chata na Polesiu — ol.	" Kaiserbrechtów
325. Targ w Kazimierzu — ol.	" "
326. Kapliczka — ol.	" Roszaków
327. Pejzaż — ol.	" Roszkowskich
328. Gdynia — ol.	" Łubieńskich Zenonostwa
329. Gdynia — ol.	" " "
330. Targ w Sandomierzu — ol.	" " "
331. Gazeciarz — ol.	" Mecenassostwa Jasińskich
332. Autoportret — ol.	" p. Woynowej
333. Portret p. W. — ol.	" "
334. Studium z Monachjum — ol.	" "
335. Dwór w Kuplinie — ol.	" p. Wodzińskiej
336. Kazimierz nad Wisłą — ol.	" p. Macińskiej
337. Południe — ol.	" pp. Bieleckich
338. Portret panny W. — ol.	" pp. Walewskich

339.	Kazimierz nad Wisłą — ol.	wł. K. Walewskiego
340.	Modelka — ol.	
341.	Fijołek alpejski — ol.	
342.	Bolszewicy — ol.	
343.	Staruszek — ol.	
344.	Sieci na brzegu — ol.	
345.	Do kościoła — ol.	
346.	Drohiczyn — ol.	
347.	Wnętrze kościoła — ol.	
348.	Bug — ol.	
349.	Kurowice — ol.	
350.	Szkic do pogrzebu — ol.	
351.	Żyto — ol.	
352.	Rzeźba — ol.	wł. Muzeum Kaliskiego.
353.	Chłopak z kogutkiem — ol.	" " "
354.	Dziewczyna modląca się — ol.	" " "
355.	Kobieta z koszykiem — ol.	" " "
356.	Dziewczyna w stroju weselnym — ol.	" " "

ETAP.

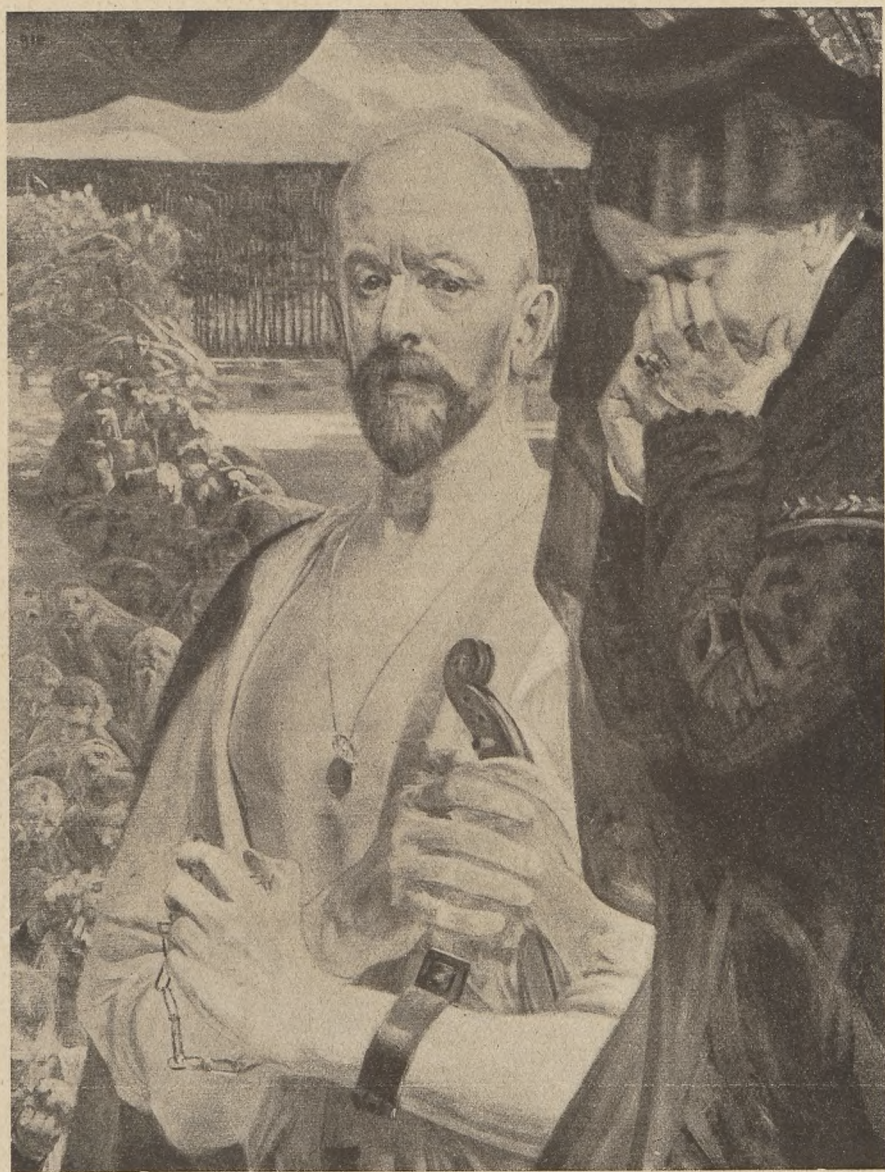
LIRNIK.

TOBIASZ.

REFORMA SZTUKI.

POETA I NATCHNIENIE.

NA JEDNEJ STRUNIE.

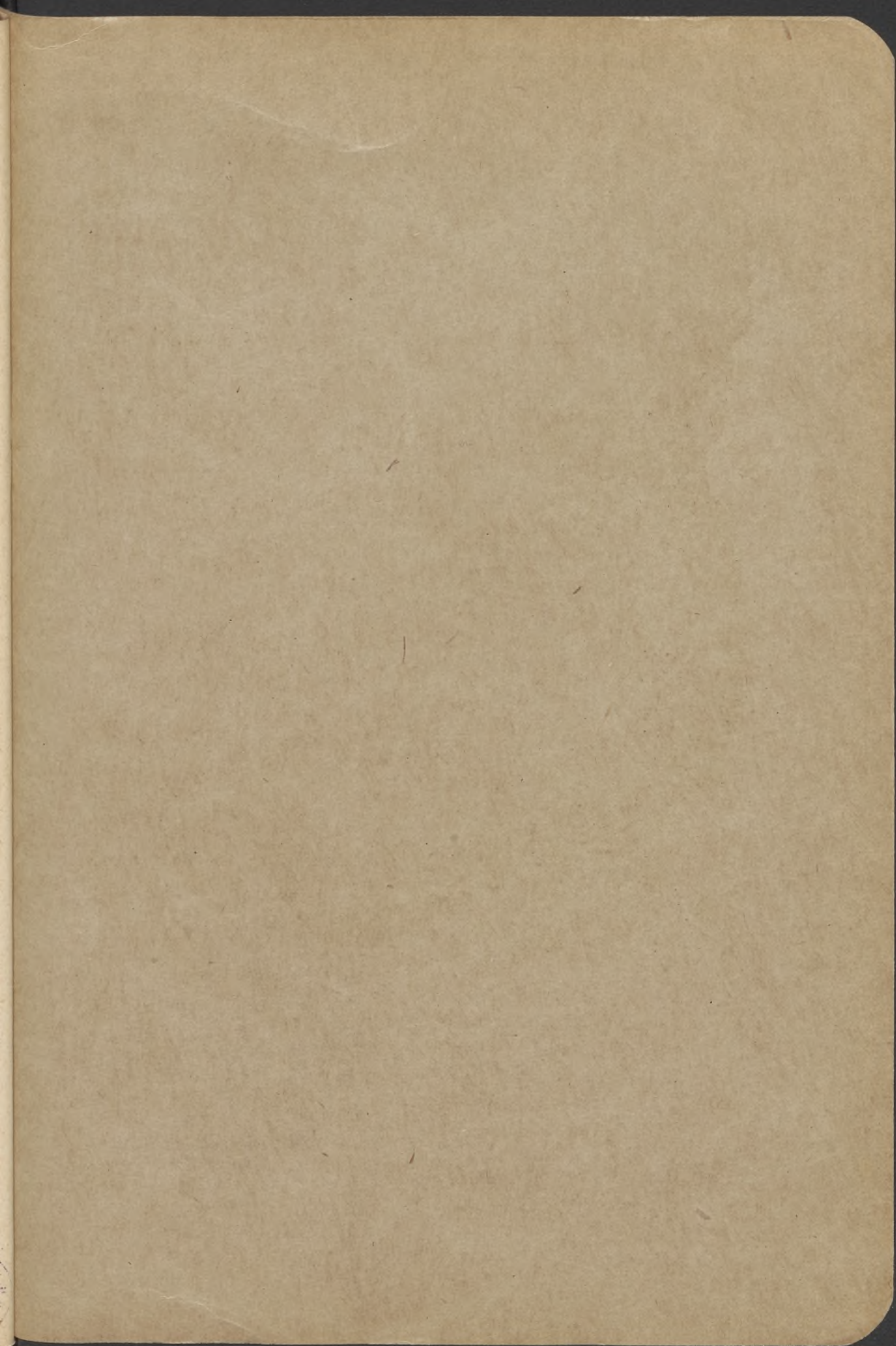

KONIEC KARIERY MALARSKIEJ.

ŚMIERĆ ARTYSTY.

BIBLIOTEKA
MUZEUM NARODOWEGO
w WARSZAWIE

2046